

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta, laiksi sähköisen viestinnän palvelusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ja laiksi eräiden tuotteiden markkinaavalvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta. Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:ää määritelmistä niin, että pykälän 21 kohdan mukaiseen suojatun nimen ja suojatun merkin määritelmään lisätään käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteelliset merkinnät. Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi lakia eräiden tuotteiden markkinaavalvonnasta 1 §:n soveltamisalaa niin, että siihen lisätään 33 kohta

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan xx.xx.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	4
3 Nykytila ja sen arviointi.....	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	11
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	11
5.1.1 Kansallinen yhteyspiste.....	11
5.1.2 Valvontajärjestelmä.....	11
5.1.3 Valvonnasta vastaavat viranomaiset	12
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	14
5.2.1 Ruotsi	14
5.2.2 Tanska	14
6 Lausuntopalaute.....	15
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	15
7.1 Laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta	15
7.2 Laki eräiden tuotteiden markkina- ja valvonnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	18
7.3 Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	19
Voimaantulo	19
8 Toimeenpano ja seuranta	19
9 Suhde muihin esityksiin.....	19
9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	20
9.2 Suhde talousarvioesitykseen	20
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyhteistyö	20
LAKIEHDOTUKSET	22
1. Laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta	22
2. Laki eräiden tuotteiden markkina- ja valvonnasta annetun lain 1 § muuttamisesta	23
3. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § muuttamisesta	24

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Hallituksen esitys liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2023/2411 käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta ja asetusten (EU) 2017/1001 ja (EU) 2019/1753 muuttamisesta (jäljempänä *asetus*). Asetuksella perustetaan uusi immateriaalioikeudellinen suojajärjestelmä käsityö- ja teollisuustuotteille. Kyse on esimerkiksi sellaisista tuotteista kuten keramiikka, luonnonkivi, korut ja tekstiilit. Euroopan unionissa on vuodesta 2012 lähtien ollut voimassa vastaava maantieteellisten merkintöjen suojajärjestelmä maataloustuotteille ja elintarvikkeille sekä viineille ja tislatuille alkoholijuomille. Suomalainen Vodka, kreikkalainen Feta-juusto, Champagne, Muranon lasi ja Donegalin villa ovat esimerkkejä maantieteellisistä merkinnöistä.

Maantieteellisten merkintöjen kansallisia suojajärjestelmiä käsityö- ja teollisuustuotteille on tällä hetkellä vain 16:ssa EU:n 27 jäsenvaltiosta. Suomessa ei kansallista suojajärjestelmää ole entuudestaan käsityö- ja teollisuustuotteille.

Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa, mutta sen täytäntöönpano edellyttää joiltain osin kansallisia säännöksiä. Jäsenvaltioita tulee asetuksen nojalla nimetä käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen valvonnasta vastaava viranomaisstaho. Niiden jäsenvaltioiden, jotka ovat pyytäneet Euroopan komissiolta (jäljempänä komissio) maantieteellisten merkintöjen suoraa rekisteröintiä Euroopan unionin teollisoikeuksien virastoon (jäljempänä EUIPO) ja jotka ovat saaneet vapautuksen kaksipuolaisesta rekisteröintimenettelystä, kuten Suomi, tulee myös ilmoittaa komissiolle kansallinen yhteyspiste hakemuksiin liittyviä kysymyksiä varten ja yhteydenpitoon komission ja EUIPO:n välillä.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Komissio julkaisi 13.4.2022 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi käsityö- ja teollisuustuotteiden ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojan perustamisesta (COM (2022)174 final) sekä asiaa koskevan vaikutusarvion (SWD(2022) 115 final).

Asetusta on käsitelty yhteensä 13 neuvoston teollisoikeudellisessa työryhmäkokouksessa.

Valtioneuvosto antoi 15.9.2022 eduskunnalle tiedon ehdotuksesta kirjelmällä (U 71/2022 vp). Kirjelmässä valtioneuvosto piti hyväksyttävänä sitä, että EU:ssa luodaan erillinen suojajärjestelmä käsiteollisuus- ja teollisuustuotteille ottaen huomioon, että ehdotuksen tavoite on parantaa Euroopan unionin kilpailukykyä ja sisämarkkinoiden tehokasta toimintaa. Valtioneuvosto piti niin ikään tarkoituksenmukaisena pyrkimystä luoda käsiteollisuus- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojajärjestelmästä yhteensopiva jo olemassa olevan maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden, viinien ja tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen järjestelmän kanssa.

Kirjelmässään valtioneuvosto piti kuitenkin tärkeänä, ettei uuden suojajärjestelmän perustamisesta aiheudu tarpeetonta hallinnollista taakkaa yrityksille ja yksittäisille jäsenvaltioille, ja että

järjestelmä on riittävän yksinkertainen sekä jättää jäsenvaltioille joustoja rekisteröintimenettelyn, valvonnan ja täytäntöönpanon suhteen.

Asia on ollut eduskunnan talousvaliokunnan käsittelyssä 11.11.2022 ja siitä on annettu talousvaliokunnan lausunto 15.11.2022, jossa eduskunta yhtyi valtioneuvoston kantaan, korostaen eräitä näkökohtia (TaVL 52/2022 vp). Suomen eduskunta arvioi, ettei ehdotettu järjestelmä juurikaan hyödyntäisi suomalaisia toimijoita ja siihen kohdistuva kiinnostus tulisi jäämään vähäiseksi. Eduskunta katsoikin, että järjestelmän täytäntöönpanosta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset tulee pitää mahdollisimman vähäisinä.

Asetus tuli voimaan 16.11.2023 ja sitä sovelletaan 1.12.2025 lähtien.

((Komissio on tähän mennessä antanut seuraavat asetuksen mukaiset täytäntöönpanoasetukset: xxx))

Hallituksen esityksen valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa **xx**. Valmistelussa on kuultu asian kannalta keskeisiä ministeriöitä ja viranomaisia (MMM, PRH, OM, TUKES, KKV).

Virallista työryhmää säädöshankkeelle ei asetettu vähäisten kansallisten täytäntöönpanotoimien vuoksi. Esitysluonnosta on käsitelty valtioneuvoston nimisuoja työryhmässä helmikuussa, toukokuussa ja lokakuussa 2025.

Esityksestä järjestettiin lausuntokierros ajalla **xx-xx**. Lausunnot pyydettiin antamaan lausuntopalvelu.fi:n kautta. Saadusta lausuntopalautteesta on koottu yhteenveto, joka on luettavissa tämän esityksen jaksossa **XX**. Lausuntoyhteenveto löytyy kokonaisuudessaan asian hankesivustolta, jonne on viety myös yksittäiset lausunnot.

Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle viikolla XX.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Asetuksen tavoitteena on uuden käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen järjestelmän myötä kannustaa valmistajia Euroopan unionissa investoimaan paikallisiin käsityö- ja teollisuustuotteisiin, lisätä kyseisten tuotteiden näkyvyyttä markkinoilla ja parantaa valmistajien mahdollisuuksia suojata käsiteollisuus- ja teollisuustuotteensa väärentämiseltä.

Asetuksella säädetään sellaisten tuotteiden nimien rekisteröinnistä, suojasta, valvonnasta ja täytäntöönpanosta, joiden laatu, maine tai muu ominaisuus on sidoksissa niiden maantieteelliseen alkuperään. Käsityötuotteilla tarkoitetaan tuotteita, jotka on valmistettu joko kokonaan käsin tai mekaanisin keinoin, kunhan käsin tehty osuus on lopputuotteen keskeisin komponentti. Teollisuustuotteilla tarkoitetaan tuotteita, jotka valmistetaan standardoidulla tavalla yleensä massamittakaavassa ja koneilla.

Rekisteröintimenettely

Maantieteellisten merkintöjen rekisteröintimenettely koostuu pääsääntöisesti kahdesta vaiheesta, joista ensimmäinen toteutuu kansallisella tasolla ja toinen EU:n tasolla. Jäsenvaltion on mahdollista saada poikkeus kansallisesta rekisteröintimenettelystä järjestelmää kohtaan

vallitsevan vähäisen kansallisen kiinnostuksen perusteella. Niissä jäsenvaltioissa, joille on myönnetty poikkeus kaksiportaisesta rekisteröinnistä, hakija toimittaa hakemuksen suoraan Euroopan unionin teollisoikeuksien virastolle EUIPO:lle.

Komissio myönsi poikkeuksen asetuksen kaksiportaisesta rekisteröintimenettelystä asetuksen artiklan 19 nojalla yhteensä seitsemälle EU-jäsenvaltiolle (Suomi, Ruotsi, Tanska, Hollanti, Liettua, Luxemburg ja Malta), joilla ei ole entuudestaan kansallista käsityö- ja teollisuustuotteiden suojajärjestelmää. Poikkeus myönnettiin järjestelmään kohdistuvan vähäisen kansallisen kiinnostuksen vuoksi. Näissä valtioissa tuottajat voivat osoittaa rekisteröintihakemuksensa suoraan Euroopan unionin teollisoikeuksien virastolle EUIPO:lle. Asetuksen säännöksen taustalla oli tavoite vähentää järjestelmästä koituvia hallinnollisia ja taloudellisia kustannuksia niissä jäsenvaltioissa, joissa suojan edellytykset täyttyviä tuotteita on vain vähän.

Tuottajat hakevat rekisteröintiä lähtökohtaisesti yhdessä. Yksittäinenkin tuottaja voi kuitenkin hakea suojaa, mikäli alueella ei ole muita tuottajia, jotka haluavat hakea suojaa.

Maantieteellisten merkintöjen suoja

Rekisteröidyt maantieteelliset merkinnät suojataan kaupalliselta käytöltä, jäljittelyltä ja muilta vääriä käytännöiltä, jotka saattaisivat johtaa kuluttajaa harhaan tuotteen todellisen alkuperän suhteen.

Maantieteelliset merkinnät tunnustetaan oikeuksiksi myös verkkotunnuksia koskevissa riitojenratkaisumenettelyissä.

Valvonta ja täytäntöönpano

Jäsenvaltioiden tulee toteuttaa valvontaa sekä ennen markkinoille saattamista että jälkikäteisvalvontana. Jäsenvaltioiden tulee nimetä valvonnasta vastaava viranomainen tai viranomaiset.

Ennen markkinoille saattamista valvonnan tulee todentaa maantieteellisellä merkinnällä suojatun tuotteen olevan valmistettu tuote-eritelmän mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön joko asetuksen 51 artiklan mukaisen valmistajan omaan ilmoitukseen perustuvan tuotteen tuote-eritelmämukaisuuden todentamisen, tai vaihtoehtoisesti valvontatehtäviä voidaan siirtää asetuksen 52 artiklan perusteella myös tuotteita sertifioivalle elimelle tai luonnolliselle henkilölle.

Tuote-eritelmän mukaisuuden varmistamisen lisäksi maantieteellisten merkintöjen käyttöä tulee valvoa markkinoilla, mukaan lukien sähköisessä kaupankäynnissä, vilpillisten käytäntöjen estämiseksi. Markkinavalvontavelvoite koskee varastoituja, kauttakuljetettuja, jakelussa tai myynnissä olevia tuotteita. Vastuuviranomaisen tulee tehdä markkinoilla ja sähköisessä kaupassa riskianalyysiin perustuvia vaatimustenmukaisuustarkastuksia. Mikäli tuote-eritelmää ei ole noudatettu tai muunlaista maantieteellisten merkintöjen väärinkäyttöä havaitaan, viranomaisen tulee estää tai lopettaa suojaa rikkova tuotteiden käyttö. Valvontasäännöt eivät estä sitä, että valvontaviranomainen pyrkii ensisijaisesti rikkomuksen korjaamiseen vapaaehtoisia tietä.

Jäsenvaltioiden tulee säätää tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista asetuksen säännösten noudattamatta jättämisestä, sekä avustaa toisiaan maantieteellisten merkintöjen valvonnan toteuttamisessa.

Jäsenvaltioiden ja EUIPO:n on julkistettava tiedot toimivaltaisista viranomaisista.

Kansainväliseen rekisteriin kirjatut maantieteelliset merkinnät ja muiden säädösten muutokset

Alkuperämerkintöjen ja maantieteellisten merkintöjen kansainvälinen rekisteröinti- ja suojelu-järjestelmä perustuu Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) hallinnoimaan Geneven sopimukseen. Geneven sopimus mahdollistaa maantieteellisten merkintöjen suojan, riippumatta siitä, minkä tyyppisiä tuotteita suoja koskee, ja kattaa siten käsityö- ja teollisuustuotteet.

Euroopan unioni liittyi Geneven sopimukseen vuonna 2019, mikä oli merkittävä sysäys koko Euroopan unionin laajuiselle maantieteellisten merkintöjen suojalle käsityö- ja teollisuustuotteille. Unionin laajuisen käsiteollisuus- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojan on arvioitu vaikuttavan myönteisesti EU:n kilpailukykyyn sekä asemaan kansainvälisissä kauppaneuvotteluissa.

Asetuksella käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä muutetaan neuvoston päätöstä (EU) 2019/1754 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/1753 sen mahdollistamiseksi, että EUIPO toimii Lissabonin järjestelmän mukaisena toimivaltaisena viranomaisena.

Tavaramerkkiasetusta (EU) 2017/1001 muutetaan asetuksella siten, että EUIPO:lle osoitettuihin tehtäviin lisätään käsiteollisuus- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen hallinnointia ja edistämistä koskevat tehtävät.

Muutokset muihin säädöksiin

EUIPO:lle siirretyt maantieteellisten merkintöjen hallinnointia ja edistämistä koskevat tehtävät lisätään asetuksen (EU) 2017/1001 151 artiklassa vahvistettuun viraston tehtävien luetteloon. Myös asetusta (EU) 2019/1753 Geneven asiakirjasta muutetaan niin, että sen säädökset ovat yhdenmukaisia tämän asetuksen kanssa.

Asetuksen artiklassa 69 siirretään komissiolle 11, 20, 22, 33 ja 51 valta antaa delegoituja säädöksiä seitsemän vuoden ajaksi.

Asetus sisältää säädöksiä myös maksuista, täydentäviä ja siirtymäkauden säännöksiä sekä lopussäännöksiä.

3 Nykytila ja sen arviointi

Suomessa ei ole entuudestaan kansallista järjestelmää käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisille merkinnöille. Käsityö- ja teollisuustuotteita on toistaiseksi suojattu Suomessa tavaramerkein, kuluttajansuojasäädöksin ja kollektiivisin tavaramerkein. EU-tasolla valmistajien käytössä on ollut tavaramerkkijärjestelmä ja yhteisö- sekä tarkastusmerkit.

Maataloustuotteille on useita Suomessa voimassa olevia EU-tason laatujärjestelmiä. Maataloustuotteiden nimisuoja järjestelmä kattaa suojatut alkuperänimitykset (SAN), suojatut maantieteelliset merkinnät (SMM) sekä aidot perinteiset tuotteet (APT). Suojausta voi hakea maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden, väkevien alkoholijuomien sekä viinien nimityksille.

Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suoja koskeva asetus on pääsääntöisesti suoraan voimassa olevaa sääntelyä, mutta sen rekisteröintimenettelyä ja valvontaa koskevat säännökset edellyttävät joitakin kansallisia täytäntöönpanotoimia. Suomi toimitti kaksiportaisesta rekisteröintimenettelystä poikkeamista koskevan hakemuksen Euroopan

komissiolle 21.11.2024. Hakemustaan Suomi perusteli sillä, ettei Suomessa ole kansallista käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen järjestelmää ja myös kansallinen kiinnostus järjestelmää kohtaan on ollut toistaiseksi vähäistä. Suomella on lisäksi tiettävästi vain vähän tuotteita, jotka täyttävät maantieteellisten merkintöjen suojan edellytykset. Työ- ja elinkeinoministeriön toteuttamissa tiedusteluissa on tullut esiin muutamia mahdollisia maantieteellisten merkintöjen suojan kriteerit täyttäviä käsityö- ja teollisuustuotteita. Myös suomalaisia maataloustuotteiden maantieteellisiä merkintöjä on rekisteröity vähäisesti verrattuna moniin keski- ja eteläeurooppalaisiin jäsenvaltioihin. Tällä hetkellä 14 suomalaisella ruoka- ja maataloustuotteella on maantieteellisten merkintöjen suoja, joista tuotteista kaksitoista on maataloustuotteita ja kaksi alkoholituotteita.

Komissio myönsi Suomelle poikkeuksen kaksipuolaisesta rekisteröinnistä 12.6.2025. Suomalaiset tuottajat voivat näin ollen hakea rekisteröintiä suoraan EUIPO:sta. Suomen tulee kuitenkin ilmoittaa komissiolle kansallinen yhteyspiste hakemuksiin liittyviä kysymyksiä varten sekä yhteydenpitoon komission ja EUIPO:n välillä.

Suomen tulee myös nimetä käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen valvonnasta vastaava kansallinen viranomaistaho ja säätää valvontaviranomaisen tehtävistä. Kansallisesti tulee säätää myös maantieteellisiin merkintöihin liittyvien verkkotunnusten valvonnasta. Suojattu nimi tai merkki on määriteltävä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § 21 kohdassa. Kyseinen kohta ei kuitenkaan sisällä nimenomaan käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisiä merkintöjä.

4. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Patentti- ja rekisterihallitus kansalliseksi yhteyspisteeksi

Ehdotetaan, että kansallisena yhteyspisteenä toimii Patentti- ja rekisterihallitus.

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) vastaa Suomen teollisoikeuksien virastona tavaramerkkien, mallien ja patenttien rekisteröinnistä. Maantieteelliset merkinnät on tunnustettu teollisoikeudeksi, ja uusi käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen järjestelmä on osa EU:n aineettomien oikeuksien järjestelmää. EU-tasolla vastuuviranomaiseksi on nimetty EU:n teollisoikeuksien virasto EUIPO, jonka tehtävänä on EU-tavaramerkkien ja -mallien rekisteröinnin lisäksi myös tiedon lisääminen teollis- ja tekijänoikeuksista.

Maantieteelliset merkinnät muodostavat EU:ssa yleisen hylkäysperusteen tavaramerkkien rekisteröinnissä, joiden osalta patentti- ja rekisterihallitus tutkii asian oma-aloitteisesti. Virastolla on näin ollen jo ennestään osaamista nimisuojaajärjestelmästä. Lisäksi patentti- ja rekisterihallituksella on vakiintunutta yhteistyötä EUIPO:n kanssa tavaramerkkien ja mallioikeuksien osalta.

Tuote-eritelmänmukaisuuden todentamisen varmistamiseksi tuottajien oma ilmoitus

Ehdotetaan sovellettavaksi omaan ilmoitukseen perustuvaa valvontajärjestelmää tuotteen tuoteeritelmänmukaisuudesta ennen tuotteen markkinoille saattamista. Oma ilmoitus on asetuksen 51.2 artiklan mukaan toimitettava vastuuviranomaiselle ennen markkinoille saattamista, ja tuotteen ollessa markkinoilla uudelleen kolmen vuoden välein sen osoittamiseksi, että tuote on edelleen tuote-eritelmän mukainen. Kyseinen asetuksen 51 artiklan pääsääntö on suoraan sovellettavaa oikeutta, eikä siitä välttämättä tarvitse säätää erikseen. Artiklan mukaan toimivaltainen

viranomainen tarkastaa oman ilmoituksen tietojen paikkansapitävyyden ja myöntää tai uusii lupatodistuksen.

Vaihtoehtona omaan ilmoitukseen perustuvalla todentamismenettelylle jäsenvaltioilla on mahdollisuus asetuksen nojalla säätää toimivaltaisen viranomaisen tai kolmannen osapuolen toteuttamasta tuote-eritelmämukaisuuden valvonnasta. Oma ilmoitus on kuitenkin yksinkertainen ja tehokas tapa varmistaa, että maantieteellisten merkintöjen suoja toteutuu. On kohtuullista, että vastuu tuotteen tuote-eritelmämukaisuuden varmistamisesta asetetaan ensisijaisesti sille, joka haluaa käyttää maantieteellistä merkintää. Tuottajalla on paras tuotteensa tuntemus ja siten parhaat edellytykset tuote-eritelmämukaisuuden noudattamisen varmistamiseksi. Omaan ilmoitukseen perustuva järjestelmä on myös hallinnollisesti kevyempi ja aiheuttaa vähemmän kustannuksia kuin viranomaisvalvontaan perustuva järjestelmä.

Omaan ilmoitukseen perustuva järjestelmä ei asetuksen 51 artikla 4 kohdan mukaan estä tuottajia käyttämästä tarvittaessa kolmannen osapuolen tuote-eritelmämukaisuuden varmistamista.

Oman ilmoituksen tarkastamisesta vastuulliseksi viranomaiseksi Patentti- ja rekisterihallitus

Ehdotetaan, että patentti- ja rekisterihallitus vastaa asetuksen 51 artiklan 2 ja 3 kohtien mukaisesta tuottajien oman ilmoituksen tarkastamisesta ja lupatodistuksen myöntämisestä tuotteelle. Näin ollen patentti- ja rekisterihallitus valvoisi maantieteellisellä merkinnällä varustetun käsi-työ- ja teollisuustuotteen vaatimustenmukaisuutta ennen tuotteen asettamista markkinoille. Patentti- ja rekisterihallituksen olisi tarkastettava vähintään se, että oman ilmoituksen tiedot ovat kattavia ja johdonmukaisia.

Markkinavalvonnasta vastaavaksi viranomaiseksi turvallisuus ja kemikaalivirasto (TUKES)

Ehdotetaan markkinavalvonnasta vastaavaksi viranomaiseksi turvallisuus- ja kemikaalivirastoa. Jäsenvaltioiden tulee asetuksen artikla 50 mukaan nimetä toimivaltainen viranomainen huolehtimaan tuotteen markkinoille saattamisen jälkeisestä valvonnasta. Valvontaviranomaisen tulee seurata maantieteellisten merkintöjen käyttöä markkinoilla, mukaan lukien sähköisessä kaupankäynnissä. Viranomaisten tulee asetuksen 50 artiklan mukaan olla objektiivisia ja puolueettomia, toimia avoimesti ja niillä tulee olla käytössään pätevä henkilöstö ja voimavarat valvontatehtäviä hoitamaan.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toimiva valtakunnallinen turvallisuusviranomainen, joka pyrkii suojelemaan ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä turvallisuusriskeiltä. Virasto valvoo myös tuotteille ja palveluille lainsäädännössä määritellyjä vaatimuksia sekä kehittää viranomaisyhteistyötä ja toimintamalleja.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo ja edistää tuotteisiin ja palveluihin liittyvän teknisen turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden lisäksi kuluttajaturvallisuutta, kemikaaliturvallisuutta, kasvinsuojeluaineiden turvallisuutta sekä laatua. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimii myös riippumattomana kansallisena pätevyyden todentamis- eli akkreditointielimenä. Virasto myös varmistaa vaatimusten mukaisten tavaroiden ja palveluiden vapaata liikkuvuutta. Pääasiallisena markkinavalvontaviranomaisena turvallisuus- ja kemikaalivirasto soveltuu parhaiten nimenomaan markkinavalvontatoimia edellyttävään valvontatoimeen. Vaikka viraston valvontatehtävät liittyvät pääsääntöisesti tuotteiden turvallisuuteen, on viraston valvonnan piirissä myös esimerkiksi jalometallivalvonta. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo, että jalometallituotteet täyttävät niille lainsäädännössä asetetut vaatimukset, joihin sisältyy myös tuotteiden

aitous. Käsityö- ja teollisuustuotteiden valvonnassa olisi kyse pitkälti tämän tyyppisestä tuotteiden vaatimustenmukaisuuden valvonnasta.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston asettaminen asetuksen markkinavalvontatehtävistä vastavaksi viranomaiseksi on tarkoituksenmukaista myös siksi, että se mahdollistaa lain eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta (1137/2016) soveltamisen tämän lain valvontaan.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Yleistä

Komissio on teettänyt selvityksen asetuksen mahdollisista vaikutuksista ([linkki](#)); erillistä kansallista vaikutusarviota ei ole tehty.

Uusi nimisuojamuoto käsityö- ja teollisuustuotteille täydentää olemassa olevaa maataloustuotteiden nimisuojaajärjestelmää ja sen arvioidaan lisäävän eri maantieteellisten merkintöjen järjestelmien synenergia-hyötyjä.

Valmistajat

Valmistajille maantieteellinen merkintä voi parantaa tuotteen näkyvyyttä ja houkuttelevuutta markkinoilla. Komission toteuttamassa vaikutusarviossa uuden käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen järjestelmän arvioidaan myötävaikuttavan maantieteellisten merkintöjen lisääntymiseen myös niissä jäsenvaltioissa, kuten Suomessa, joissa maantieteellisten merkintöjen järjestelmän hyödyntäminen on toistaiseksi ollut vähäistä.

Yhden käsiteollisuus- ja teollisuustuotteen maantieteellisen merkinnän rekisteröinnin on komission vaikutusarviossa arvioitu kustantavan kertaluonteisesti n. 15 000 euroa.

Suomen käyttöön ottama omaan ilmoitukseen perustuva valvontamalli on valmistajille viranomaisen toteuttamaa etukäteisvalvontaa edullisempi vaihtoehto, ja näin ollen sopiva myös pienille ja keskisuurille yrityksille, itsenäisille käsityöläisille sekä käsityö- ja teollisuustuotteiden monimuotoisille ja usein pienille markkinoille. Komission teettämässä vaikutusarviossa valmistajille on arvioitu aiheutuvan yhden maantieteellisen merkinnän todentamisesta ja valvonnasta 5 700 euron kertaluonteiset kustannukset ja täytäntöönpanosta ja hallinnoinnista 3 000 euron toistuvat kustannukset.

Kuluttajat ja innovaatiot

Järjestelmän oletetaan tuovan markkinoille lisää laatutuotteita. Maantieteellinen merkintä voi auttaa kuluttajia valitsemaan tuotteen, jonka tunnistettavuus perustuu tuotteen alkuperästä juontuvalle laadulle.

Yritykset ja kansalaiset

Euroopan unionissa uuden järjestelmän oletetaan tuovan kaupallistamishyötyjä yrityksille, tarjoavan kuluttajille laatutuotteita ja lisäävän paikallisen työvoiman tarvetta alueilla, joilla valmistetaan uuden suojaajärjestelmän kriteerit täyttäviä tuotteita. Erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten oletetaan rekisteröivän käsiteollisuus- ja teollisuustuotteiden maantieteellisiä merkintöjä, minkä vuoksi uudella suojaajärjestelmällä on potentiaalia parantaa pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä.

Uuden järjestelmän odotetaan komission vaikutusarvion mukaan luovan 14 200–16 900 uutta työpaikkaa EU:ssa vuosittain. Työpaikkoja odotetaan syntyvän erityisesti syrjäisille maaseutu-alueille.

Käsityö- ja maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen järjestelmällä ei arvioida olevan kielteistä vaikutusta kilpailuun, sillä kyse on kapean erikoisalan tuotteista, joita valmistetaan vain rajallinen määrä. Maantieteellinen merkintä ei myöskään rajoita sitä, kuinka moni yritys tai muu talouden toimija voi valmistaa suojattua tuotetta. Uusi järjestelmä ei ole omiaan johtamaan kilpailun häiriintymiseen, sillä samantyyppisiä tuotteita on markkinoilla paljon.

Alueet

Maantieteellisin merkinnöin valmistetut tuotteet ovat osa paikallista kulttuuriperintöä. Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen järjestelmä saattaa lisätä turismia alueilla, joilla niitä tuotetaan.

Viranomaiset ja julkinen hallinto

Lainsäädäntöehdotuksen täytäntöönpanosta ja valvontajärjestelmän käyttöönotosta seuraa verrattain vähäisiä taloudellisia ja hallinnollisia vaikutuksia julkiselle sektorille. Ehdotuksen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä sopeutumis- tai toimintavaikutuksia.

Kansallisen yhteyspisteen perustamisesta ja tuottajien tuotteen tuotekuvauksen mukaisuudesta antaman oman ilmoituksen tarkistamisesta aiheuttava vähäisiä hallinnollisia kuluja patentti- ja rekisterihallitukselle. Komission toteuttaman vaikutusarvion mukaan yhden maantieteellisen merkinnän tuote-eritelmän mukaisuuden tarkistamisesta aiheutuisi viranomaiselle vuodessa arviolta 600 euron kulu. Varsinaisesta markkinavalvonnasta sekä lainsäädännön täytäntöönpanosta aiheutuisi komission vaikutusarvion mukaan 3900 euron vuosittainen kulu. Valtiotaloudelliset vaikutukset olisivat näin ollen verrattain vähäisiä.

Lainsäädäntöehdotus ei aiheuta taloudellisia seurauksia kunnille ja alueille.

Ehdotuksesta aiheutuvat resurssitarpeet katetaan julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötöyvuosimäärien puitteissa. Mahdollisista lisäresursseista linjataan tarvittaessa julkisen talouden suunnitelmia ja valtion talousarvioita koskevissa päätöksentekoprosesseissa.

Ympäristövaikutukset

Uudesta maantieteellisten merkintöjen järjestelmästä ei arvioida seuraavan ympäristövaikutuksia. Ehdotuksen kattamia tuotteita valmistetaan rajallinen määrä ja maantieteellisellä merkinnällä varustetut tuotteet ovat todennäköisesti kestävämpiä kuin edullisemmat vastineensa, joita ei ole suojattu maantieteellisin merkinnöin. Maantieteellisillä merkinnöillä suojatut tuotteet myös todennäköisemmin tuotetaan Euroopan unionissa, jossa ympäristönormit ovat tiukemmat kuin muilla markkina-alueilla.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Kansallinen yhteyspiste

Kaksiportainen rekisteröintijärjestelmä

Ensimmäisen rekisteröintiportaan kansallisen viranomaisen nimeäminen mahdollistaisi suomenkielisille käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojan hakijoille asiointin rekisteröintiviranomaiseen kanssa omalla äidinkielellään suomeksi tai ruotsiksi, mikä lisäisi järjestelmän käyttäjäystävällisyyttä. Suomessa on kuitenkin tietävästi ainakin tois- taiseksi vain rajallinen määrä tuotteita, jotka täyttävät käsityö- ja teollisuustuotteiden suojan edellytykset, eli ovat sidoksissa tiettyyn maantieteelliseen alueeseen. Ensimmäisen rekisteröin- tiportaan kansallisen viranomaisen nimeämisestä seuraisi kohtuuttomasti hallinnollista rasitetta ja kuluja suhteutettuna järjestelmän käyttöasteeseen. Suoran rekisteröinnin käyttöönotto säästää paitsi henkilöresursseja myös muita hallinnollisia kuluja.

Myös eduskunnan talousvaliokunta totesi asetusehdotusta koskevassa lausunnossaan TaVL 52/2022 vp, että mahdollisen uuden suojamuodon hallinnolliset kustannukset tulee minimoida eikä järjestelmän kansallisesta käyttöönotosta saa aiheutua viranomaisille tai yrityksille enem- pään rasitetta kuin on välttämätöntä.

Yhteyspisteenä toimiva viranomainen

Työ- ja elinkeinoministeriö

Yhteyspisteenä toimivan viranomaistahon harkinnassa huomioitiin myös asetuksen täytäntöön- panosta vastaava työ- ja elinkeinoministeriö, jolla asetusehdotuksen neuvotteluihin osallistu- neena ja asetuksen implementoinnista vastaavana viranomaisena on asiantuntemusta käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen sisällöstä ja asetuksesta aiheutuista velvoitteista. Ministeriön ydintehtäviin kuitenkin kuuluu mm. elinkeinopolitiikan, innovaatiopolitiikan, yrittäjyyspolitiikan, työvoimapolitiikan, energiapolitiikan, aluekehittämi- sen, kilpailu- ja kuluttajapolitiikasta, työläinsäädännön, työperäisen maahanmuuton ja maahan- muuttajien kotouttamiseen liittyvät laajat kokonaisuudet. Käsityö- ja teollisuustuotteiden maan- tieteellisten merkintöjen yhteyspiste-rooli olisi näistä irrallinen, yksittäinen tehtävä, jota ole tar- koituksenmukaista vastuuttaa työ- ja elinkeinoministeriölle.

5.1.2 Valvontajärjestelmä

Tuottajien omalle ilmoitukselle vaihtoehtoinen malli

Asetuksen 55 artiklan mukaan toimivaltainen viranomainen voi siirtää eräät valvontaan kuulu- vat tehtävät tuotesertifiointielimille tai luonnollisille henkilöille. On kuitenkin oletettavaa, että ainakin lähitulevaisuudessa Suomessa tulee olemaan vain rajallinen määrä maantieteellisin mer- kinnöin suojattuja käsityö- ja teollisuustuotteita. Tarkastuksen päätehtävä on varmistaa, että maantieteellisellä merkinnällä myytävä tuote on tuote-eritelmän mukainen. Tarkastuksessa on kyse esimerkiksi tuotteen ominaisuuksien, tuotantomenetelmän ja valmistuspaikan tuote-eritel- mänmukaisuuden varmistamisesta. Tarkastus on näin ollen luonteeltaan pääasiassa tekninen. Tuottajien omaan ilmoitukseen perustuva valvonta on myös kevyt, eikä aiheuta kustannuksia.

5.1.3 Valvonnasta vastaavat viranomaiset

Tuottajien oman ilmoituksen tarkastamisesta vastaava viranomainen

Tuottajien oman ilmoituksen tarkastamisesta vastaavaksi viranomaistahoksi harkittiin tehtävään valitun patentti- ja rekisterihallituksen lisäksi turvallisuus- ja kemikaalivirastoa. Koska turvallisuus- ja kemikaalivirasto vastaa myös markkinavalvonnasta, valvontatehtävät sekä ennen tuotteen markkinoille saattamista että markkinoille saattamisen jälkeen olisi siinä tapauksessa vastuutettu samalle viranomaiselle. Tuotekuvaukseen jo ennalta perehtynyt ja sen hyväksynyt taho olisi kiistatta asiantunteva valvomaan myös markkinoilla liikkuvien tuotteiden aitoutta. Valvontatehtävien keskittäminen samalle viranomaiselle säästäisi myös järjestelmästä johtuvia kustannuksia. Sekä etukäteis- että jälkikäteisvalvonnan keskittäminen samalle viranomaiselle voisi kuitenkin herättää järjestelmän käyttäjissä, viranomaisissa ja kuluttajissa epäilyksen valvontaviranomaisen puolueettomuudesta ottaen huomioon, että valvontaviranomainen käytännössä vastaisi oman aiemmin toteutuneen valvontatyönsä tarkastamisesta.

Kustannussyistä ei toisaalta ole tarkoituksenmukaista asettaa tuottajien oman ilmoituksen tarkastajatahoksi viranomaista, jolle ei kuulu muita tämän lain mukaisia tehtäviä.

Markkinavalvontaviranomainen

Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen järjestelmän markkinavalvontaviranomaista harkittaessa arvioitiin tehtävän sopivuutta turvallisuus- ja kemikaaliviraston lisäksi kilpailu- ja kuluttajavirastolle, patentti- ja rekisterihallitukselle, ruokavirastolle ja tullille.

Patentti- ja rekisterihallitus

Patentti- ja rekisterihallitus toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alalla ja virastolla on huomattavaa asiantuntemusta teollis- ja tekijänoikeuksien alalla. Virastolla on kaupparekisteriin rekisteröitävien toiminimien osalta nimisuojaan liittyvää osaamista. Virastolla on osaamista myös suojattujen nimitysten suhteesta tavaramerkkeihin. Virasto myös osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön muun muassa EU:n teollisoikeuksien viraston (EUIPO) kanssa. Patentti- ja rekisterihallituksen tehtäviin kuuluu myös erinäisiä valvontatoimia, mm. säätiöiden valvontaa, tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevassa laissa tarkoitettua valvontaa sekä tilintarkastusvalvontaa.

Käsityö- ja teollisuustuotteiden valvonnassa on kuitenkin kyse ensi sijassa markkinavalvonnasta, josta patentti- ja rekisterihallituksella ei ole ennestään kokemusta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tehtävänä on edistää toimivan kilpailun lisäksi kuluttajien oikeuksia ja asemaa. Virasto valvoo kilpailulain noudattamista, antaa lausuntoja ja puuttuu mahdolliseen julkisen sektorin kilpailua rajoittavaan toimintaan. Kuluttajansuojan osalta virasto valvoo kuluttajansuojalain noudattamista, estää harhaanjohtavaa markkinointia ja valvoo verkkomyyntiä. Virasto ratkoo myös kuluttajariitatapauksia ja antaa ohjeita ja neuvoja kuluttajille ja yrityksille. Kuluttajavirasto voi jo nykyisine säännöksineen puuttua sellaisten maantieteellisten merkintöjen käyttöön, joiden arvioidaan olevan markkinointisääntelyn ja kuluttajien edun vastaisia.

Kuluttajien miellelyhtymät ja nimien harhaanjohtavuuden arviointi ovat käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen valvonnan kannalta keskeisiä seikkoja, joista kilpailu-

ja kuluttajavirastolla on osaamista ja kokemusta. Kuluttajansuojalaissa säädetään kiellosta antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Totuudenvastaiset tai harhaanjohtavat tiedot voivat koskea muun muassa kulutushyödykkeen laatua ja muita keskeisiä ominaisuuksia, sekä kulutushyödykkeen alkuperää ja valmistustapaa. Tuotteen poikkeaminen sille asetuista vaatimuksista on kuluttajansuojalain vastaista ja kilpailu- ja kuluttajaviraston tämänhetkisenkin toimivallan puitteissa.

Kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain nojalla kilpailu- ja kuluttajaviraston yleisiin toimivaltuuksiin kuuluu mm. tiedonsaantioikeus, tarkastusoikeus ja koeostot. Kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon tarkoituksena estää tulevaisuudessa mahdollisesti tapahtuva lainvastainen menettely. Kuluttaja-asiamies voi niin ikään asettaa kiellon tehosteeksi uhkasakon. Eräissä tapauksissa kilpailu- ja kuluttajavirasto voi määrätä myös seuraamusmaksun. Sen valtuuksiin kuuluvat myös verkkorajapintaan ja verkkotunnuksiin liittyvät toimivaltuudet silloin, kun verkkotunnusta käytetään tavalla, joka rikkoo kuluttajansuojaa. Kuluttaja-asiamiehellä on oikeus tehdä tarkastus yrityksen toimitiloihin, jos se on tarpeen valvonta-asian hoitamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ilmoittamatta siitä etukäteen. Kuluttaja-asiamiehellä on myös pyynnöstä oikeus saada poliisilta virka-apua tarkastuksen toimittamiseksi.

EU-asetuksessa ei kuitenkaan ole kyse kilpailu- eikä kuluttajansuojaoikeudesta. Toisin kuin markkinaoikeusviranomaiset kilpailu- ja kuluttajavirasto tai kuluttaja-asiamies eivät tee tuotevalvontaa, eikä virastolle ei kuulu tuotteiden vaatimuksenmukaisuuden tarkasteluun liittyviä tehtäviä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto tai kuluttaja-asiamies eivät myöskään toimi sertifiointi- tai akkreditointijärjestelmissä. Lain käsityö- ja teollisuustuotteista annetun hallituksen esityksen mukainen viranomaistehtävä on näin ollen toisentyypinen kuin kilpailu- ja kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen tämänhetkiset tehtävät. Kilpailu- ja kuluttajaviraston rooli kuluttajansuojaviranomaisena voidaan kuitenkin nähdä turvallisuus- ja kemikaaliviraston tämän lain mukaista valvontaroolia täydentävänä.

Ruokavirasto

Valvontaan liittyviä valtuuksia ja valvontakokemusta on myös maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimivalla ruokavirastolla. Sen tehtävänä on varmistaa elintarvikeketjun turvallisuutta ja laatua, edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia, sekä turvata maatalouden toimintatiedellisyksiä. Virasto myös muun muassa laatii ohjeita ja antaa neuvoja tuottajille, elintarvikeyrityksille, viranomaisille ja kuluttajille.

Ruokavirastolla on myös keskeinen kansallinen asiantuntija- ja valvontarooli maataloustuotteiden suojattujen nimitysten osalta. Se toimii kansallisena viranomaisena, joka käsittelee ja tarkastaa nimisuoja koskevat hakemukset, tekee kansallisen päätöksen ja toimittaa hakemuksen EU-komissiolle sekä valvoo suojattujen nimitysten käyttöä markkinoilla. Ruokavirasto voi estää harhaanjohtavan tai luvattoman käytön ja määrätä korjaavia toimenpiteitä tai kieltoja nimisuojattujen tuotteiden virheellisestä käytöstä.

Ruokavirasto kuitenkin suorittaa elintarvikealan tarkastuksia osana tavanomaista elintarvikevalvontaa, joka ei liity käsityö- ja teollisuustuotteisiin.

Tulli

Tullilaitoksen tehtäviin sisältyy jo nykyisin maantieteellisten merkintöjen ja muiden immateriaalioikeuksien valvonta tavaroiden maahantuonnin ja maastaviennin yhteydessä ns. täytäntöönpanodirektiivin (EU) 608/2013 johdosta.

Tullilaitos voi esimerkiksi puuttua tavaroihin, joiden epäillään loukkaavan teollis- ja tekijänoikeuksia. Lisäksi tullin voi tehdä tarkastuksia kuljetusvälineissä, konteissa tai muissa tiloissa, jos on perusteltu syy epäillä tavaroiden loukkaavan teollis- ja tekijänoikeuksia (ks. tullilaki).

Tullilaitosta ei ole tarkoituksenmukaista asettaa asetuksen edellyttämäksi valvontaviranomaiseksi, mutta tullin toimivaltuuksilla voidaan osin toteuttaa käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisiä merkintöjä koskevan EU-asetuksen vaatimukset markkinavalvonnasta. Tämä koskee erityisesti varastoituja tuotteita tai sellaisia tiloja, jotka ovat käytössä kauttakulussa. Tullin valvontarooli onkin turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontaroolia täydentävä.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

5.2.1 Ruotsi

Ruotsi patentti- ja rekisterivirasto (*Patent- och registreringsverket*, PRV) on nimetty asetuksen edellyttämäksi yhteyspisteeksi.

Ruotsin asetusta täydentävässä kansallisessa laissa käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta (Ds 2024:18) asetetaan myös valvonnasta vastaavaksi viranomaiseksi patentti- ja rekisterivirasto. PRV vastaa sekä tuottajien oman ilmoituksen tarkastamisesta että toteuttaa käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen markkinavalvontaa. PRV voi velvoittaa valvonnan kohteena olevan luovuttamaan asiakirjat ja muut tiedot, joita tarvitaan valvontaa varten. Määräyksen tehosteeksi voidaan asettaa sakko. PRV voi myös pyytää toimijaa korjaamaan menettelynsä tai kieltää maantieteellisen merkinnän käytön. Tämä vastaa kieltoa, jota siviilioikeudellinen oikeudenhaltija voi hakea tuomioistuimessa immateriaalioikeusloukkaustapauksessa. Kiellon tai määräyksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.

Ruotsin laissa annetaan hallitukselle tai hallituksen määräämälle viranomaiselle valtuutus antaa määräyksistä siitä, miten valvontaa tulee käytännössä harjoittaa. Hallitus tai viranomainen valtuutetaan myös antamaan määräyksiä luonnollisen henkilön tai yrityksen tai muun talouden toimijan velvollisuudesta antaa tietoja ja toimittaa asiakirjoja. Määräyksiä annetaan myös tehokkaan koordinoinnin varmistamiseksi PRV:n ja niiden elinten tai henkilöiden välillä, jotka suorittavat tarkastuksia PRV:n toimeksiannosta.

Patentti- ja rekisteriviraston antamista päätöksistä voi valittaa markkinaoikeuteen. Myös sakon määräämistä koskeva kanne voidaan viedä markkinaoikeuteen PRV:n toimesta.

5.2.2 Tanska

Tanskan patentti- ja tavaramerkkivirasto on nimetty asetuksen edellyttämäksi yhteyspisteeksi.

Valvonnasta toimivaltaisiksi viranomaisiksi Tanska on nimennyt sekä patentti- ja tavaramerkkiviraston että turvallisuus-teknologiaviranomaisen. Tanskan patentti- ja tavaramerkkivirasto vahvistaa maantieteelliseen merkintään liittyvät omassa ilmoituksessa annetut tiedot ja suorittaa tarkastuksia.

Turvallisuus-teknologiaviranomainen vastaa maantieteellisten merkintöjen käytön valvonnasta markkinoilla. Virasto voi pyytää tiedoksi kaikki valvontatehtävien kannalta tarpeellisiksi katsomansa tiedot. Turvallisuus- ja teknologiaviranomaisella on myös pääsy valvonnan kannalta merkitykselliseksi pidettyihin liiketiloihin ja kuljetusvälineisiin. Ko. viranomainen voi antaa väliaikaisen kiellon tuotteen toimitukselle, markkinoinnille tai näytteille panolle sekä määräyksen

tuotteen myynnin tai toimituksen lopettamisesta, mikäli tuote ei täytä asetuksen tai lain sille asettamia sääntöjä.

Asetuksen tai lain vastaisesta toiminnasta voi seurata sakkorangaistus, tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistus, mikäli rikos tehdään tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta

1 § Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain tarkoituksesta. Lain tarkoituksena olisi antaa käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annettua asetusta täydentävät kansalliset säännökset. Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annettu asetusta on kansallisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Kansallisella lainsäädännöllä voidaan asetusta täydentävää vain asetuksessa annetun kansallisen liikkumavaran mukaisesti.

Lakia sovellettaisiin käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen 3 artiklan mukaan käsityö- ja teollisuustuotteisiin. Käsityö- ja teollisuustuotteilla tarkoitetaan asetuksessa tuotteita, jotka on valmistettu joko kokonaan käsin, käsityökalujen tai digitaalisten välineiden avulla tai mekaanisin keinoin, kunhan käsin tehty osuus on lopputuotteen tärkeä komponentti. Tuote voidaan valmistaa myös standardoidulla tavalla ja koneita käyttämällä. Kyseessä voisivat olla esimerkiksi sellaiset tuotteet kuten luonnonkivet, puutyöt, korut, tekstiilit, pitsit, ruokailuvälineet, lasi, posliini sekä vuodot ja nahat.

Lakia ei sovellettaisi maataloustuotteisiin tai elintarvikkeisiin eikä viineihin tai tislattuihin alkoholijuomiin, joille on omat nimisuojaajärjestelmänsä.

2 § Rekisteröintimenettely. Pykälässä säädettäisiin käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen rekisteröintimenettelystä Suomessa, joka noudattaisi asetuksen 20 artiklan mukaista suoraa rekisteröintiä Euroopan unionin teollisoikeuksien virastoon EUIPO:n.

3 § Yhteyspiste. Pykälässä nimettäisiin patentti- ja rekisterihallitus kansalliseksi yhteyspisteeksi tuotteisiin ja hakemuksiin liittyvien teknisluonteisten kysymysten käsittelyyn. Asetuksen 20 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltion tulee yhteyspisteen kautta avustaa suorien hakemusten tarkistamisessa. Tarkistamiseen sisältyy muun muassa hakemusten sisältämien tietojen tarkistaminen, tietoja koskevien lausuntojen antaminen ja muihin viraston selvityspyyntöihin vastaaminen. Yhteyspisteen tulee asetuksen mukaan olla toiminnassaan hakijoista riippumaton ja puolueeton.

Patentti- ja rekisterihallitus toimii työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla teollisoikeuksien rekisteröintiviranomaisena. Virasto rekisteröi tavaramerkkejä, mallioikeuksia ja patenteja. Suojatut nimet muodostavat jo nykyisin tavaramerkkien rekisteröintiesteen, minkä vuoksi PRH:lla on jo aiempaa osaamista maantieteellisistä merkinnöistä. PRH:lla on myös vakiintunut yhteistyö EUIPO:n kanssa tavaramerkkien ja mallien osalta. Virasto on näin ollen parhaiten soveltuva viranomaistaho edustamaan Suomea myös EUIPO:n perustettavassa neuvoa-antavassa elimessä, jonka tehtävänä on antaa lausuntoja EUIPO:n maantieteellisten merkintöjen osastolle.

4 § Ilmoitus tuotteen tuote-eritelmänmukaisuudesta. Pykälässä säädettäisiin valmistajien omasta ilmoituksesta tuotteen vaatimustenmukaisuudesta asetuksen artikla 51 mukaisesti. Maantieteellisin merkinnöin suojattujen tuotteiden valmistajien tulee käyttää esimerkiksi tullitarkastusten ja markkinatarkastusten sujuvoittamiseksi lupatodistusta maantieteellisellä merkinnällä nimetyn tuotteen valmistamista varten. Valmistaja toimittaisi ennen nimisuojaatuotteen saattamista markkinoille sekä sen jälkeen joka kolmas vuosi tämän lain 5 §:ssä säädetylle toimivaltaiselle viranomaiselle oman ilmoituksen tuotteen tuote-eritelmän mukaisuudesta. Päivitetty oma ilmoitus tuotteen tuote-eritelmänmukaisuudesta tulee toimittaa myös, mikäli tuotetta muutetaan.

5 § Ilmoituksen tarkistaminen. Pykälässä nimettäisiin patentti- ja rekisterihallitus viranomaiseksi, joka tarkistaa ja vahvistaa omassa ilmoituksessa annettujen tietojen kattavuuden ja myöntää lupatodistuksen tai uusii voimassa olevan lupatodistuksen asetuksen 51 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tarkistus tapahtuisi ennen tuotteen saattamista markkinoille. Tarkistuksessa on kyse tuotteen tuote-eritelmänmukaisuuden varmistamisesta, eli esimerkiksi siitä, että tuotteen ominaisuudet, tuotantomenetelmä ja valmistuspaikka ovat tuote-eritelmän mukaisia. Tarkistus on siis luonteeltaan pääasiassa tekninen.

Tuotteisiin ja hakemuksiin liittyvien kysymysten yhteyspisteenä patentti- ja rekisterihallituksella on paras tuntemus mahdollisista suomalaisista käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteelliset merkinnät täyttävistä tuotteista.

6 § Markkinavalvontaviranomainen. Pykälän 1 momentissa nimitettäisiin turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES) käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä vastaavaksi markkinavalvontaviranomaiseksi. Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen käyttöä tulee asetuksen 54 artiklan mukaan seurata tarkistuksin markkinoilla, jotta voidaan estää vilpilliset käytännöt ja varmistaa markkinoilla olevien tuotteiden vaatimustenmukaisuus. Valvontaa varten jäsenvaltioiden tulee nimetä viranomainen tai viranomaiset.

Teollisoikeuksien valvonta on lähtökohtaisesti dispositiivista, eli osapuolten omatoimisen harkinnan ja aloitteellisuuden varassa. Asetus käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä kuitenkin velvoittaa jäsenvaltiot asettamaan valvonnasta vastaavan viranomaisen tai viranomaiset, toteuttamaan valvontaa sekä säätämään tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoitavista seuraamuksista. Markkinavalvontaa koskeva toimivalta on syytä antaa sellaiselle lainsäädännön noudattamista valvovalle viranomaiselle, jolla on parhaat edellytykset ja asiantuntemus arvioida valvontatoimien perusteena olevia seikkoja ja toteuttaa valvontaa. Esityksen valmistelun perusteella katsotaan, että turvallisuus- ja kemikaalivirasto olisi sopivin viranomainen toteuttamaan nimenomaan tuotteisiin kohdistuvaa valvontaa, johon sisältyy tuotteiden vaatimustenmukaisuusarviointi.

Markkinavalvonta-asetukseen perustuvan markkinavalvontalain esitöiden mukaan yleiset ja yhdenmukaiset markkinavalvonnan sääntelypuitteet, joihin viitataan tuotesektorikohtaisessa lainsäädännössä, keventävät tuotekohtaisten säädösten rakennetta ja sisältöä. Ehdotuksen valmisteluissa on näin ollen katsottu tarkoituksenmukaiseksi käyttää käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisin merkinnöin suojattujen tuotteiden valvonnassa kansallista markkinavalvontaviranomaista turvallisuus- ja kemikaalivirastoa ja nimenomaan markkinavalvontalain valvontakehikkoa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto seuraisi markkinoita maantieteellisten merkintöjen väärinkäytön havaitsemiseksi ja toteuttaisi tarkastuksia markkinavalvontalain ja oman harkintansa mukaan. Mikäli maantieteellisten merkintöjen väärinkäyttöä havaitaan, turvallisuus- ja kemikaalivirasto voi käyttää markkinavalvontalain keinoja tämän lain tai asetuksen vastaiseen toimintaan.

puuttuakseen. Valvontaviranomaisen olisi hoidettava tehtävänsä riskiperusteisesti mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tämä laki ei vaikuta muun lainsäädännön soveltumiseen eikä muiden viranomaisten toimivaltaan muun lainsäädännön nojalla. Markkinavalvontalaissa säädetään myös markkinavalvontaviranomaisen ja tullin tietojenvaihdosta ja yhteistyöstä. Markkinavalvontalain 11 § perusteella markkinavalvontaviranomaisella ja tullilla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja toisilleen ja saada niitä muilta valvontaviranomaisilta.

Tulli toimii asetuksen käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta artikla 54 mukaisena valvontaviranomaisena turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohella. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 608/2013 teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvonnasta antaa tulliviranomaisille toimivallan valvoa teollis- ja tekijänoikeuksia sellaisten tavaroiden osalta, joihin unionin tullilainsäädännön mukaisesti sovelletaan tullivalvontaa tai tullitarkastusta, ja suorittaa tarkastuksia tällaisille tavaroille teollis- ja tekijänoikeuslakeja loukkaavien toimien estämiseksi. Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annettu direktiivi 2004/48, eli niin sanottu täytäntöönpanodirektiivi, myös velvoittaa jäsenvaltioita tehokkaaseen yhteistyöhön tulliviranomaisten välillä ja jakamaan keskenään tietoja rajan ylittävistä tavaraliikenteistä ja siihen liittyvistä rikkomuksista. Teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanodirektiivi kattaa laajalti kaikki teollis- ja tekijänoikeudet, mukaan lukien käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteelliset merkinnät ja näin ollen jo sellaisenaan velvoittaa tulliviranomaisia varmistamaan teollis- ja tekijänoikeuksien yhdenmukaisen ja vahvan suoja sisämarkkinoilla. Tämän lisäksi teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvonnasta annettua asetusta 608/2013 on tarkoitus muuttaa 1.12.2025 niin, että sen piiriin tulevat kaikki teollis- ja tekijänoikeudet.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin markkinavalvontaviranomaisen valvontakeinoista säädettyä laissa eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta. Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta annettu asetus ei sisälly markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/1020, jäljempänä markkinavalvontasetus, soveltamisalaan. Asetusta ei näin ollen ole mukautettu Euroopan unionin markkinavalvontasääntelyn kehykseen, mikä tarkoittaa sitä, että markkinavalvontatoimet ja asetuksen veloitteiden rikkomisen seuraamukset on pitkälti jätetty kansalliseen harkintavaltaan.

Markkinavalvontalain esitöiden mukaan yhdenmukainen markkinavalvontasääntely selkeyttää säännöksiä valvontaviranomaisten käytössä olevista toimenpiteistä. Myös kansallisella tasolla on katsottu lainsäädännön ja valvontamenettelyjen yhdenmukaisuuden hyödyntävän niin sääntelystä vastaavia viranomaisia, markkinavalvontaviranomaisia kuin talouden toimijoitakin. Käytännössä valvontaa toteutettaisiin sen varmistamiseksi, että tuotteet ovat niiden tuote-erittelmän ja muiden niille säädettyjen vaatimusten mukaisia. Markkinavalvontalaki mahdollistaa valvonnan ulottamisen myös sähköiseen kaupankäyntiin, mihin EU:n digipalveluasetus ((EU) 2022/2065) antaa lisäkeinoja.

Markkinaviranomainen toteuttaisi tämän lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden valvontaa markkinavalvontalain asettamissa rajoissa oman harkintansa mukaisesti. Markkinavalvontalain 6 § mukaan markkinavalvontaviranomaisen on hoidettava tehtävänsä tehokkaalla ja riskinarviointiin perustuen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaikki markkinavalvontalain valvontatoimet eivät välttämättä olisi tarkoituksenmukaisia tämän lain piiriin sisältyvien tuotteiden valvonnassa, tai yksittäisissä valvontatapauksissa. Esityksen valmistelussa harkittiinkin aluksi säädettyä tässä laissa yksittäisistä markkinavalvontalain valvontakeinoista, joita

turvallisuus- ja kemikaaliviraston olisi tullut soveltaa nimenomaan tämän lain mukaisessa valvonnassa. Vaihtoehtoisesti harkittiin myös tiettyjen markkinavalvontalain sisältämien valvontatoimien rajaamista valvontaviranomaisen soveltamisalan ulkopuolelle. Yksittäisesti säädettyjen valvontakeinojen etuihin lukeutuisi muun muassa viranomaistoiminnan yksiselitteinen enustettavuus ja tarkkarajaisuus.

Ehdotuksen valmistelussa tultiin kuitenkin siihen tulokseen, että huomattava osa markkinavalvontalain valvontakeinoista olisi suoraan sovellettavissa myös lain käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta noudattamisen valvontaan. Markkinavalvontalain esitöissä (HE 40/2016) todetaan, että horisontaalisiin säännöksiin viittaaminen yksittäisissä tuotteita koskevassa lainsäädännössä keventää tuotekohtaisten säädösten rakennetta ja sisältöä. Horisontaalisiin säännöksiin viittaaminen sektorilainsäädännössä myös yhdenmukaistaa viranomaisten valvontamenettelyjä lain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla.

Markkinavalvontalain soveltamisala on pitkälti, muttei kuitenkaan täysin yhdenmukainen markkinavalvonta-asetuksen kanssa. Markkinavalvontalaki on aiemminkin katsottu soveltuvaksi myös sellaisessa sektorikohtaisessa sääntelyssä, joka ei sisälly markkinavalvonta-asetuksen soveltamisalaan, kuten esimerkiksi säteilylain valvonnassa. Yhdenmukaisten viranomaisen valvontamenettelyiden on katsottu hyödyttävän sekä sääntelystä vastaavia viranomaisia, markkinavalvontaviranomaisia että talouden toimijoita. Valvontakeinot yhdenmukaistamalla varmistetaan, että EU:n tuotelainsäädännön täytäntöönpanoa valvotaan johdonmukaisesti ja tehokkaasti.

Viranomaisten toimintaa rajaavat paitsi säädökset myös oikeusperiaatteet, joista osa on kirjattu lainsäädäntöön. Markkinavalvontalain 6 §:n mukaan viranomainen toteuttaa tarkoituksenmukaisuusharkintaa tiettyyn tapaukseen kohdistuvia valvontakeinoja harkitessaan. Markkinavalvontaviranomaisen on hoidettava tehtävänsä tehokkaalla ja riskinarviointiin perustuen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Tehtävät tulee myös tarvittaessa asettaa tärkeysjärjestykseen. Viranomaisen toimintaa ohjaa tämän lisäksi muun muassa EU:n perussopimukseen kirjattu suhteellisuusperiaate, joka ohjaa myös EU:n toimielinten päätöksentekoa. Suhteellisuusperiaatteen mukaan käytettyjen keinojen tulee olla järkevässä suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden, eikä toimien tule ole suhteettoman ankaria tai lieviä. Viranomaisen on toimitettava vain siinä laajuudessa kuin on tarpeen ja asianmukaista esimerkiksi selvityksen pyytämiseksi tai pakkokeinojen käyttämiseksi. Toimien on oltava tasapuolisia, ja asianosaisia on kohdeltava oikeanmukaisesti. Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen valvontatoimia harkitessaan vastuuviranomainen punnitsee markkinavalvontalaissa säädettyjen valvontatoimien tarkoituksenmukaisuutta suhteessa edellä mainittuihin oikeusperiaatteisiin.

7.2 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 1§:n muuttamisesta

Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta 1137/2016 1 § kohta 33

Muutetaan markkinavalvontalain 1 §:ää siten, että se kattaa käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun lain, lisäämällä 1 §:ään kohta 33.

Muutetaan markkinavalvontalain 1 § kohtaa 32 siten, että lauseen lopun piste muutetaan puolipisteeksi.

Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muutokset tulevat voimaan samanaikaisesti tämän lain kanssa.

7.3 Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Sähköisestä viestinnästä annettu laki 917/2014 3 § kohta 21

Muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § kohtaa 21 siten, että se kattaa käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteelliset merkinnät

Muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § kohtaa 20 siten, lauseen lopun piste muutetaan puolipisteeksi.

Pykälän 21 kohdan mukaista suojatun nimen ja suojatun merkin määritelmää muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen 4 artiklan mukainen nimisuoja tuote. Kyseisessä artiklassa todetaan tarkemmin, mitä käsityö- ja teollisuustuotteet ovat. Taustalla on kyseisessä asetuksessa säädetyt verkkotunnusten valvontaa koskevat vaatimukset. Verkkotunnusten rekisteröinnistä ja valvonnasta säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § kohdassa 21. Lain 169 §:ssä säädetään viranomaisen oikeudesta poistaa verkkotunnus. Tämä oikeus on liitetty suojatun nimen ja suojatun merkin määritelmään. Koska maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen 46 artikla edellyttää vastaavaa viranomaisen toimivaltaa nimisuoja tuotteiden osalta, tulisi kyseiseen määritelmään lisätä käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisellä merkinnällä suojatut tuotteet. Näin fi-verkkotunnusten riidanratkaisumenettelyä voitaisiin soveltaa myös näiden tuotteiden osalta.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutokset tulee voimaan samanaikaisesti tämän lain kanssa.

Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulee voimaan mahdollisimman pian keväällä 2026. Asetusta sovelletaan 1.12.2025 alkaen.

8 Toimeenpano ja seuranta

Maa- ja metsätalousministeriön asettama kaikkien tuotesektoreiden asioita käsittelevä nimisuoja turyöryhmän tarkastelee nimisuoja järjestelmien toimeenpanoon liittyviä kysymyksiä, tekee kehittämis ehdotuksia ja antaa lausuntoja järjestelmän toimeenpanoon liittyvissä kysymyksissä.

9 Suhde muihin esityksiin

Komissio antoi ehdotuksen maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen säännösten uudistamisesta 2022 ((COM(2022) 134 final). Ehdotus kattaa sekä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden, viinien ja tislattujen alkoholijuomien maantieteelliset merkinnät, että maataloustuotteiden laatujärjestelmät. Ehdotuksella yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan nimitysten rekisteröintiä, suojaamista, valvontaa ja täytäntöönpanoa koskevia menettelyjä ja sääntöjä (U 43/2022 vp). Ehdotuksen päätavoitteina oli vahvistaa maantieteellisten merkintöjen suojaa ja lisätä merkintöjen käyttöä ja hyödyntämistä koko EU:n alueella.

Säädökset on pantu kansallisesti täytäntöön **xxxx**.

Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen eräänä tarkoituksena on muodostaa yhdessä maataloustuotteiden ja viinien ja tislattujen alkoholijärjestelmien kanssa yhtenäinen nimisuoja järjestelmä tuotekategoriasta riippumatta.

9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Ei valmisteilla asiaan vaikuttavia muita esityksiä.

9.2 Suhde talousarvioesitykseen

Ei tiedossa lisäresursseja talousarviossa.

10 Suhde perustuslakiin ja sääntämisjärjestys

Omaisuuksien suoja

Täytäntöönpantavalla asetus ja laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta vahvistaa tiettyyn maantieteelliseen alueeseen liittyvien käsiteollisuus- ja teollisuustuotteiden teollis- ja tekijänoikeuksia unionissa. Ehdotuksella voi olla myönteinen vaikutus Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdan mukaisiin ja Suomen lain mukaisiin teollis- ja tekijänoikeuksiin.

Elinkeinovapaus

Ehdotus uudeksi suojajärjestelmäksi ei vaaranna perustuslain 18 § ja EU:n perusoikeuskirjan turvaamaa turvaamaan elinkeinovapautta ja oikeutta tehdä ja harjoittaa vapaasti valitsemaansa ammattia. Kuka tahansa talouden toimija voi ryhtyä valmistamaan käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisillä merkinnöillä suojattuja tuotteita niiden tuote-eritelmää käyttämällä. Myös vastaavia korvaavia tuotteita on markkinoilla.

Henkilötietojen suoja

Ehdotus ei vaaranna Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa ja Suomen perustuslain 10 §:n turvaamaa yksityiselämän suojaa. Mikäli henkilötietoja luovutetaan, on huomioitava yleissääntelynä yleinen tietosuojasetus ja sen mukaiset tietosuojaperiaatteet, kuten tietojen tarpeellisuus, minimointi ja käyttötarkoitussidonnaisuus.

Oikeusvaltioperiaate

Viranomaisvalvonnan osalta perustelut on käsitelty markkinavalvontalain esitöissä (viite)

Kotirauha

Kotirauhan turvaamisen osalta perustelut käsitelty markkinavalvontalain esitöissä (viite)

Terveystietojen, turvallisuuden ja ympäristön terveellisyys edistäminen (perustuslain 18 §)

Perustelut käsitelty markkinavalvontalain esitöissä.

Tehokkaat oikeusturvakeinot (perustuslain 21 §)

Ehdotetulla lailla käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä on mahdollinen myönteinen vaikutus perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaiseen oikeuteen tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, sillä ehdotuksella parannetaan käsiteollisuus- ja teollisuustuotteiden valmistajien mahdollisuuksia suojata teollis- ja tekijänoikeutensa unionissa, etenkin valtioiden

rajat ylittävissä tilanteissa. Ehdotuksen valvontajärjestelmä mahdollistaa tehokkaan puuttumisen teollisoikeuksien rikkomistapauksiin.

Ponsi

Koska asetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus / hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/2411 käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta ja asetusten (EU) 2017/1001 ja (EU) 2019/1753 muuttamisesta annettujen asetusten, alla käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen täydentävistä säännöksistä.

2 §

Rekisteröintimenettely

Käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen rekisteröintimenettely Suomessa noudattaa käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen 20 artiklan suoraa rekisteröintimenettelyä.

3 §

Yhteyspiste

Patentti- ja rekisterihallitus toimii käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen 19 artiklan 5 kohdan mukaisena keskitettynä yhteyspisteenä.

4 §

Ilmoitus tuotteen tuote-eritelmänmukaisuudesta

Valmistaja toimittaa tämän lain 5 § säädetylle toimivaltaiselle viranomaiselle oman ilmoituksen tuotteen tuote-eritelmänmukaisuudesta asetuksen 51 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti.

5 §

Ilmoituksen tarkistaminen

Patentti- ja rekisterihallitus tarkistaa omassa ilmoituksessa annettujen tietojen paikkaansa pitävyyden ja myöntää lupatodistuksen tai uusii voimassa olevan lupatodistuksen käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä annetun asetuksen 51 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

2 luku

Valvonta ja seuraamukset

6 §

Markkinavalvontaviranomainen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo Suomessa markkinoille saataville asetettuja käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisin merkinnöin suojattuja tuotteita.

Markkinavalvontaviranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään tämän lisäksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa (1137/2016).

3 luku

Voimaantulo

7 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain 1 § muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:n 1 momentin 32 kohta, sellaisena kuin se on laissa 186/2025, sekä

lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 503/2018 ja 186/2025, uusi 33 kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraavien lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä:

32) kuluttajatuotteiden turvallisuudesta annettu laki (184/2025);

33) Laki käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisten merkintöjen suojasta (xx/xx).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2026.

3.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 § muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 21 kohta, sellaisena
kuin se on laissa 661/2024, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

21) *suojatulla nimellä ja suojatulla merkillä* kauppa-, tavaramerkki-, yhdistys-, säätiö- tai puolurekisteriin merkittyä nimeä ja merkkiä sekä toiminimilaissa (128/1979) tai tavaramerkkilaissa (544/2019) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toissijaista tunnusta ja tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen ja vieraan valtion edustuston ja sen toimielimen nimeä, elintarvikelaissa (297/2021) tarkoitettua nimisuojaatuetta sekä laissa käsityö- ja teollisuustuotteiden maantieteellisistä merkinnöistä tarkoitettua nimisuojaatuetta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi